

RPO–683601-VII-720.6/11/WS

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych
Komendy Powiatowej Policji w Sanoku**

(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 6 października 2011 r., do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Sanoku (dalej: PdOZ lub placówka), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji”.

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez funkcjonariusza Zespołu Dyżurnych i Ochrony, Zastępcy Naczelnika Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Sanoku oraz funkcjonariusza pełniącego dyżur w PdOZ;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;

- zapoznaniu się z następującą dokumentacją: książką przebiegu służby, książką badań lekarskich, procedurą postępowania z pacjentem w upojeniu alkoholowym i podejrzeniem choroby psychicznej, sprawozdaniem z audytu przeprowadzonego przez Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego Policji, konspektem szkolenia policjantów ogniwa ochronnego wydziału prewencji, danymi statystycznymi dotyczącymi osób umieszczonych w PdOZ w roku 2010 i pierwszym półroczu 2011 r. oraz ze świadectwem wzorcowania alkomatu;
- przeprowadzeniu na osobności rozmów z osobami zatrzymanymi;
- zapoznaniu się z losowo wybranymi zapisami z monitoringu.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Komendanta Powiatowej Policji w Sanoku oraz funkcjonariuszy Policji obecnych podczas podsumowania, o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich uwagi i wyjaśnień.

Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia sposób prowadzenia dokumentacji w jednostce. Dokumentacja jest wypełniana w sposób rzetelny i poprawny. Przy przyjęciu osoby zatrzymanej podawany jest dokładny opis obrażeń.

2. Legalność pobytu

Pomieszczenia Izby mieszczą się na terenie Komendy Powiatowej Policji w Sanoku, znajdującej się przy ul. Witkiewicza 3. Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 200 zł.

Z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r. w placówce przebywało ogółem 943 osoby. Podstawą ich zatrzymania było: podejrzenie popełnienia przestępstwa (149), polecenie sądu/prokuratora (236), podejrzenie o popełnienie wykroczenia (1), zatrzymanie prewencyjne (5), doprowadzenie w celu wytrzeźwienia (552).

Wśród osób zatrzymanych do wytrzeźwienia było 538 mężczyzn, 13 kobiet oraz nieletni.

W pierwszym półroczu 2011 r. w Izbie przebywało łącznie 530 osób. Zatrzymane i umieszczone w Izbie w związku podejrzeniem popełnienia przestępstwa zostały 85 osoby, na polecenie sądu lub prokuratora (66), osoby podejrzane o popełnienie wykroczenia (17), prewencyjnie (21). Liczba osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyniosła 341, w tym 321 mężczyzn, 18 kobiet oraz 2 nieletnich.

W czasie wizytacji Mechanizmu w PdOZ przebywały 2 osoby zatrzymane. Czas ich pobytu w Izbie nie przekroczył granicy określonej przepisami prawa.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w okresie od 1 stycznia 2010 r. do dnia wizytacji nie miały miejsca w placówce wydarzenia nadzwyczajne. W analizowanym okresie nie stosowano również wobec osób zatrzymanych i umieszczonych środków przymusu bezpośredniego.

W PdOZ służbę pełni 5 funkcjonariuszy Ognia Ochronnego Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Sanoku. W razie potrzeby do ich dyspozycji pozostaje także 5 funkcjonariuszy Zespołu Ochrony i Dyżurnych KPP w Sanoku. Zgodnie z wyjaśnieniami funkcjonariusza pełniącego dyżur, przeszukania umieszczanych w jednostce kobiet dokonują funkcjonariuszki Policji z innych wydziałów, pełniące dyżury w danym dniu w Komendzie.

Z informacji uzyskanych od funkcjonariusza Zespołu Ochrony i Dyżurnych wynika, że dwa razy do roku przeprowadzane są szkolenia funkcjonariuszy pełniących służbę w placówce o tematyce „Metody i formy wykonywania zadań w placówce/ doprowadzenie w celu wytrzeźwienia” oraz „Postępowanie z zatrzymanym nieletnim znajdującym się pod wpływem alkoholu/środki odurzające/ doprowadzenie nieletniego w celu wytrzeźwienia”. Uczestnik tego szkolenia, zgodnie z treścią przekazanego konspektu, po jego zakończeniu będzie potrafił w sposób właściwy zastosować i udokumentować służbę w PdOZ oraz w sposób właściwy zastosować i udokumentować szczególny

i ostateczny środek przymusu bezpośredniego jakim jest broń palna znajdująca się na wyposażeniu Policji. KMP stoi na stanowisku, iż powyższą ofertę szkoleniową należałoby poszerzyć o dodatkowe zagadnienia tak, aby personel PdOZ wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym pierwszej pomocy, jak radzić sobie ze stresem i agresją oraz uaktualniać sukcesywnie wiedzę, jak również udoskonalać umiejętności w omawianych obszarach.

Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego) wskazują, że nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

Kontrola osobista zatrzymanych odbywa się w pomieszczeniu, w którym odbierany jest depozyt.

Zatrzymane osoby, z którymi rozmawiano, bardzo wysoko oceniły sposób traktowania przez funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w placówce. Wizytujący nie odebrali ponadto, sygnałów mogących świadczyć o niewłaściwym traktowaniu.

4. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczanych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). Wizytującym przedstawiono również jego tekst przetłumaczony na języki obce. Zgodnie z wyjaśnieniami funkcjonariuszy, osoby umieszczane w Izbie mają możliwość zapoznania się z jego treścią podczas złożenia depozytu, w trakcie czynności związanych z przyjmowaniem do PdOZ. Taka praktyka w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji nie gwarantuje rzetelnego zapoznania się osób zatrzymanych z przysługującymi im prawami oraz ciążącymi na nich obowiązkami w trakcie pobytu w placówce. Zatrzymanie

w PdOZ stanowi dla wielu z nich nowe doświadczenie związane nieodłącznie ze stresem, uniemożliwiającym pełne zrozumienie przepisów regulaminu, z którym osoby te mogą się zapoznać jedynie w opisany wyżej sposób. Niezbędna jest zatem zmiana sposobu zapoznawania się osób zatrzymanych z treścią regulaminu pobytu w PdOZ na taki, który będzie dawał im gwarancję przyswojenia jego postanowień w warunkach wolnych od pośpiechu i konieczności wykonywania innych czynności.

W rozmowach indywidualnych prowadzonych przez osoby wizytujące, jedna osoba wskazała, iż nie była zapoznana z regulaminem.

Na korytarzu Izby w widocznym miejscu na ścianie znajdowały się adresy do instytucji stojących na straży praw człowieka, m.in. do: Sądu Okręgowego, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

5. Prawo osoby zatrzymanej do powiadomienia osób bliskich o zatrzymaniu

Krajowy Mechanizm Prewencji ustalił, iż funkcjonariusze Policji informują o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie, każdorazowo gdy zgłoszą takie żądanie. Jednakże, zgodnie ze „Zbiorem zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.” *„Niewłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana” (Zasada 16.1).* W związku z powyższym, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko

w sytuacjach szczególnych prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

6. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Sanoku. W skład Izby wchodzi pokój do przyjmowania depozytu, pokój dyżurnego, pomieszczenie do przygotowywania i porcjowania posiłków, magazyn czystej pościeli oraz oddzielnie na pościel brudną, sanitariat i pokoje dla zatrzymanych.

W wizytowanym PdOZ znajdują się dwa 2-osobowe i dwa 4-osobowe pokoje dla zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. W trakcie wizytacji pracownicy KMP stwierdzili, iż nie były one wyposażone w taborety lub ławy bez ostrych krawędzi, przymocowane do podłogi lub ściany, zgodnie z postanowieniami § 7 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. *w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach* (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1187), zwanego dalej rozporządzeniem. Ponadto, zamontowane w drzwiach pomieszczeń dla zatrzymanych wizjery, z uwagi na niemalże całkowity brak przejrzystości, nie mogły być wykorzystywane zgodnie ze swoim przeznaczeniem (§ 7 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia).

We wszystkich pomieszczeniach zainstalowano oświetlenie wystarczające do czytania i pisania.

Stan czystości w pokojach dla zatrzymanych nie budził zastrzeżeń wizytujących. Ogląd pozostałych pomieszczeń, w tym pomieszczeń magazynowych brudnej i czystej pościeli, kuchni oraz rzeczy przeznaczonych dla zatrzymanych (odzieży zastępczej, koce, materacy, bielizny pościelowej etc.), ujawnił, iż do dyspozycji osób zatrzymanych nie było ręczników oraz odzieży dla osób zatrzymanych z przyczyn określonych w § 10 pkt 2 Regulaminu, stanowiącego załącznik do rozporządzenia. Wśród środków służących

do utrzymania higieny znajdujących się w magazynie dostępne były również artykuły higieny osobistej dla kobiet.

Jak wynika z informacji przekazanej przez funkcjonariusza pełniącego dyżur w Izbie, brudna pościel i odzież jest przekazywana do zewnętrznej firmy świadczącej usługi pralnicze.

Posiłki dla zatrzymanych dostarczane są z Aresztu Śledczego w Sanoku. Porcjowania dokonuje funkcjonariusz Policji pełniący dyżur w Izbie. Wszyscy funkcjonariusze pełniący służbę w PdOZ posiadali aktualne zaświadczenia lekarskie z badania przeprowadzonego do celów sanitarno-epidemiologicznych. Zgodnie z informacją uzyskaną od personelu jednostki, osoby doprowadzone do wytrzeźwienia otrzymują do picia herbatę lub kawę.

Osoby zatrzymane mają możliwość utrzymania higieny osobistej poprzez skorzystanie z natrysku w sanitariacie. Stan czystości tego pomieszczenia nie budził zastrzeżeń wizytujących. Poza 2 natryskami znajdują się w nim 2 kabiny ustępowe, 2 pisuary oraz 2 umywalki. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, murki oraz drzwi zamontowane przy sedesach, ze względu na ich niskie umiejscowienie, nie zapewniają w sposób dostateczny intymności osób korzystających z toalety. Ponadto, osoba zatrzymana, z którą rozmawiano, wskazała, iż nie została poinformowana o możliwości umycia się.

W Izbie, do dyspozycji zatrzymanych znajdowały się czasopisma.

Zgodnie z informacją przekazaną wizytującym przez funkcjonariusza pełniącego dyżur, osoby zatrzymane, podczas pobytu w PdOZ mogą używać wyrobów tytoniowych w toalecie, do ich dyspozycji umieszczono tam popielniczkę.

7. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badania przeprowadza lekarz Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Szpitala w Sanoku w pokoju lekarskim. W razie nagłego

zachorowania zatrzymanego w Izbie, wzywane jest pogotowie ratunkowe. Analiza książki badań lekarskich wykazała, iż nie jest wpisywany czas przeprowadzanych badań. Osoby zatrzymane, z którymi przeprowadzono rozmowy, wskazały, iż badania trwały bardzo krótko i były przeprowadzone powierzchownie.

Badanie na obecność alkoholu w organizmie przeprowadzane jest przy użyciu alkometru i odbywa się w pokoju służbowym znajdującym się w tym samym skrzydle budynku komendy co PdOZ. W dniu wizytacji świadectwo wzorcowania urządzenia było aktualne.

8. Rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji

W wyniku czynności przeprowadzonych podczas wizytacji zapobiegawczej w PdOZ w Sanoku, Krajowy Mechanizm Prewencji wydał rekomendacje mające na celu właściwą realizację standardów międzynarodowych i aktów prawa krajowego.

Krajowy Mechanizm Prewencji, w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących umieszczanym w Izbie osobom zatrzymanym, rekomenduje konieczność przedsięwzięcia następujących działań:

1. zmianę sposobu udostępniania zatrzymanym informacji o prawach i obowiązkach, które przysługują im w jednostce (np. umieszczenie na wewnętrznej stronie pomieszczeń dla osadzonych lub wydawanie każdorazowo kserokopii regulaminu do pokoi);
2. pouczenie policjantów pełniących służbę w PdOZ o konieczności zwrócenia uwagi lekarzom na potrzebę każdorazowego rzetelnego wypełniania książki wizyt lekarskich;
3. przeprowadzenie szkoleń dla funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ, z zakresu pomocy przedmedycznej i komunikacji interpersonalnej oraz radzenia sobie ze stresem;
4. wyposażenie pomieszczeń dla osadzonych w taborety lub ławy bez ostrych krawędzi, przymocowanych do podłogi lub ściany, a drzwi do tych pomieszczeń w wizjery zapewniające odpowiednią widoczność;

5. zaopatrzenie Izby w odzież dla osób zatrzymanych z przyczyn określonych w § 10 pkt 2 Regulaminu (stanowiącego załącznik do rozporządzenia);
6. zapewnienie osobom zatrzymanym dostępu do ręczników;
7. wyposażenie sedesów w przesłony zapewniające intymność podczas korzystania z nich.